

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINICĂ

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
 " " " " pe 1/2 de an 5 cor.
 " România și străinătate pe an 14 frc.
 " " " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte
 etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
 150 de cuvinte 6 cor. până la 200 de cuvinte
 8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
 „FOAIA DIECEZANĂ”
 iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
 Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
 cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Nr. 3154 Pres.

Ioan,

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe din Transilvania și mitropolit
 al Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania.

Prea onoraților protopresbiteri, onoratei preoțimi și iubiților noștri poporeni
 din Eparhia Caransebeșului, dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru
 Isus Cristos, iar dela noi arhierescă binecuvântare.

Nefiind încă îndeplinit văduvitul scaun episcopesc al eparhiei voastre, pentruca să nu
 rămâneți fără mângăere sufletească nici la aceste sărbători ale învierii Domnului, vin eu iubi-
 ților a vă întreținea câteva momente în cugetări evlavioase despre învierea Domnului, și tot-
 odată a vă adresa și unele învățături folositoare.

Dintre toate sărbătorile bisericii noastre creștine, nici una nu este așa măreață și de
 bucurie, ca și sărbătoarea sântelor Paști, care ne amintește minunea cea mare, ca și care
 nu s'a mai întâmplat de când există lumea, adevă minunea învierii din morți a Domnului no-
 stru Isus Cristos.

Este măreață și de nespūsă bucurie învierea Domnului, căci numai prin aceea s'a
 îndeplinit opul, lucrul cel mare al mântuirii noastre din îndoita nefericire, trupească și sufle-
 tească, în care ne-am aflat pân' atunci.

Știut este, iubiților, cât de tristă și dureroasă era starca oamenilor până la venirea
 Domnului din ceriu pe pământ, cum păcatul le întunecase mintea și îi înstrăinase dela Dum-
 nezeu și dela bine și fericire; știut este cum cei slabi deveniră robi ai celor mai tari, cari
 dispuneau de ei precum voiau, și cum astfel viața celor slabi era numai chin și amar. Știut
 este iarăș de altă parte, cum toți cei slabi, cei năcăjiți, cei dosădiți, nenorociți și nedreptățiți
 în această lume nu puteau aștepta nici măcar în cealaltă lume vre-o răsplată a suferințelor
 și nefericirilor lor; căci în urma păcatului strămoșesc toți oamenii erau condamnați și la osân-
 da vecinică.

Pentru ridicarea oamenilor din acea grozavă decădere, prea bunul Dumnezeu întru
 nemărginita sa iubire și îndurare, »când a sosit plinirea vremii«, a trimis în lume, chiar pe unul
 nascut Fiul său Domnul nostru Isus Cristos, să mântue pe oameni de osânda păcatului și ur-
 mările lui, să le lumineze mintea cu lumina cunoștinții și să le binevestească, că fiind ei deo-
 potrivă fii ai Tatălui ceresc, au parte la toate darurile și binefacerile lui, cu al căror ajutor
 să poată ajunge binele posibil din această lume și fericirea cea vecinică din cealaltă lume.

Auzind cărturarii și fariseii, cei puternici pe Domnul binevestind asemenea învățături
 și adevăruri sfinte și văzând primejduite interesele lor, întru atâta s'au întărâtat asupra Dom-

nului, încât unelind felurite vicleșuguri, l-au prins, l-au batjocorit, l-au judecat la moarte de ocară pe cruce, l-au omorât și l-au îngropat crezând că astfel vor îngropa și sfintele lui învățături și adevăruri. S'au înșelat însă amar, căci Domnul n'a fost numai om, cum credeau ei, ci și Dumnezeu adevărat, ca om a pățimit, dar ca Dumnezeu, »a înviat din morți, călcând cu moartea pre moarte, și dăruind viață și celor din mormânturi«.

Acea minune mare și mai presus de fire a învierii Domnului ne convinge pe deplin, iubiților, că Domnul nostru Isus Cristos n'a fost numai om, ci și Dumnezeu adevărat, ne convinge că toate învățăturile lui sunt adevăruri vecinice, precum este și Dumnezeu, că prin urmare prea adevărată este și încredințarea ce ni-a dat-o Domnul, că El, nu pentru sine ci numai pentru noi oamenii și a noastră mântuire a pățimit, a murit și a înviat, ca să ne facă și pe noi părtași darurilor și binefacerilor lui Dumnezeu, să ne facă părtași de binele posibil din această lume și de fericirea cea vecinică din cealaltă lume.

Pentru a înțelege și mai bine însemnătatea cea mare a învierii Domnului, să ne închipuim iubiților, ce ar fi de noi, dacă n'am fi toți părtași darurilor lui Dumnezeu și dacă numai unii s'ar bucura de acele daruri și binefaceri, iar alții nu. Și apoi să ne mai închipuim câtă durere ar simți oamenii cei năcăjiți, dosădiți și nefericiți în această viață, când ar cugeta că nici după moarte nu-i așteaptă vre-o mângăere. Închipuiți-vă iarăș câtă durere ar simți chiar și cei norocoși în această viață, știind că mai curând ori mai târziu îi va ajunge moartea, care îi va nimici, îi va lipsi de bunurile lor și îi va despărți pe vecie de aceia pe cari îi iubesc; dar apoi să ne închipuim și nemărginita bucurie ce ni-a adus-o învierea Domnului, prin care s'a omorât moartea încredințându-ne, că viața noastră cea trecătoare din această lume nu se curmă la marginea groapei, asigurându-ni-să viață vecinică și după moarte, precum ne spune aceasta însuș Domnul zicând: »*Eu sânt învierea și viața, celce crede în mine de va și muri viu va fi*«.

În acea viață vecinică soții vor revedea pe soți, părinții pe fii și fiii pe părinți, cei buni împărtășindu-se de fericirea cea vecinică, iar cei păcătoși de răsplata faptelor lor.

În acestea se cuprinde, iubiților, taina cea mare a mântuirii noastre prin care ni s'a deschis tuturor calea la fericirea cea vecinică și la binele posibil în această lume.

Pentru a ajunge binele posibil în această lume a făcut Dumnezeu pământul cu toate bunurile lui dându-l în stăpânirea oamenilor, zicându-le: »*Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul*«. Pentru aceasta a înzestrat Dumnezeu pământul cu puterea de a rodi tot felul de rodiri și de-a produce tot felul de metale, aur, argint, petri scumpe și alte asemenea. Toate acestea nu pentru sine, căci El nu are lipsă de ele: ci numai pentru noi oamenii și ale noastre trebuințe, pentru binele nostru pământesc; iar pentru viața noastră cea vecinică, după moarte, a făcut Dumnezeu cerul cu toată strălucirea lui care este și scaunul său.

Deci, dacă prea bunul Dumnezeu, a făcut toate cele delipsă la binele și fericirea noastră, și dacă totuș numai unii oameni să vad bine și ferice, iar alții nu, cauza nu poate fi Dumnezeu, carele consideră pe toți oamenii deopotrivă fi ai săi, ci numai oamenii înșiși.

Deși Domnul nostru Isus Cristos, cu puterea dumnezeirii sale, putea îndeplini mântuirea noastră și numai cu cuvântul, dacă totuș a îndeplinit acea mântuire prin patimi și suferințe înfricoșate, aceasta a făcut-o și pentruca să ne arate cât de scumpă ne este acea mântuire; iar de altă parte să înțelegem și noi, că binele și fericirea nu vin de sine, ci ele să pot câștiga numai prin conlucrarea și din partea noastră, precum și prin jertfele ce s'ar cere.

Și fiindcă la asemenea lucrare să cere tot mai multă lumină sau învățătură, de aceea ne întonează atât de mult și sânta maica noastră biserică, mai ales la aceste sărbători ale învierii Domnului, învățătura sau lumina, prin cuvintele: *Ziua învierii popoarelor să ne luminăm*.

De aceea și Domnul a poruncit învățăceilor săi zicând: »*Mergând învățați toate popoarele*«. Și tot de aceea și eu, ca următor al acolor sfinți învățăcoi ai Domnului folosesc cu plăcere și această ocaziune de a vă spune, iubiților, că și noi ca și alte popoare mai înaintate, numai prin lumină și învățătură întemeiată pe sfânta credință în Dumnezeu vom putea ajunge binele și fericirea după care însetăm.

Precum preabunul Dumnezeu a făcut pe om din două părți, din trup și suflet; tot asemenea, mai ales două cerințe mai necesare sunt dolipsă și la binele și fericirea omului, și anume una, ca omul să câștige cele bune și de folos trupului; iar alta, să câștige cele bune și de folos sufletului.

Cele bune și de folos trupului omul le câștigă mai ușor prin lumină sau învățătură, iar cele de folos sufletului numai prin lumină sau învățătură întemeiată pe credința în Dumnezeu, adecă pe sfânta religione. De aceea omul carele are amândouă acestea, adecă și învățătură și tăria religiunii, acela este bine și fericit; iar celce are numai una, sau nici una din acestea, este nemulțămît și nefericit.

Despre aceasta vă puteți și voi încredința, iubiților, dacă veți privi chiar și numai în jurul vostru, unde veți află oameni bogați, cari au întru prisosință cele trebuincioase trupului, și totuș atât de nemulțămîți cu soartea lor, încât adeseori își deplâng zilele vieții; iar aceasta numai pentrucă n'au tăria credinții în Dumnezeu, tăria sfintei religiuni, și așa n'au nici liniștea sufletului, care îi muncеște ziua și noaptea. Veți află iarăș oameni mai săraci, dar mai mulțămîți cu soartea lor, căci pelângă cele delipsă trupului au și mulțămirea sufletului, pe care li-o dă numai sfânta religione, care să cuprinde în cele două porunci mari. Adecă în iubirea de Dumnezeu și deaproapele.

Când Domnul a întemeiat sfânta religione pe iubirea de Dumnezeu, a făcut aceasta numai pentru noi și folosul nostru, căci Dumnezeu și fără de iubirea noastră tot atât de sfânt și preamărit este. A făcut-o, că dacă îl vom iubi noi pe El, atunci și El ne va iubi pe noi. Tot numai pentru folosul nostru este și iubirea deaproapelui, să iubim și pe deaproapele, pentrucă să ne iubească și el pe noi; iar aceea iubire să o arătăm și prin fapte, adecă să nu-i gândim și să nu-i facem rău, să nu lăcomim la cinstea, la averea și la bunul lui, ca să nu lăcomească nici el la ale noastre. Din contra, să facem bine, să-l ajutăm în năcazuri și nenorociri, ca să ne ajute și el pe noi. Cu un cuvânt, să urmăm cuvântul sfintei Evanghelii: *Precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți și voi așașderea*; să urmăm și legi firii: *Ce fie nu-ți place, altuia nu face*, pentrucă să ajungem binele vremelnic și fericirea cea vecinică.

Din acestea veți înțelege, iubiților, că lumina sau învățătura și sfânta religione sunt două surori bune, nedespărțite una de alta, și că numai amândouă împreună sunt izvor adevarat al binelui și fericirii noastre. Veți înțelege, iubiților, că fără de aceste două surori bune nimeni nu poate ajunge bine și fericit.

Pentru însușirea acelor mari și neprețuite cerințe la binele și fericirea noastră s'au întemeiat și să susțin cu mari jertfe cele două așzăminte sfinte, *Biserica* și fiica ei *Școala*, și anume, biserica pentru luminarea și întărirea în credința religioasă a tuturor celor mai în vârstă, iar școala pentru luminarea și întărirea credinței a tinorimei nevârstnice.

Deci dar ce vă pot recomandă mai cu căldură și la această ocaziune decât să vă siliți toți, mari și mici, a vă câștigă tot mai multă lumină sau învățătură și a vă întări tot mai mult și în sfânta credință cătră Dumnezeu, precum fac aceasta toate celelalte popoară mai înaintate decât noi, ca să nu mai rămânem tot înapoia altora. Căci dacă vom îmbrățișă și noi tot cu mai multă căldură lumina sau învățătura religioasă, ne vom ridică din starea cea înapoiată de acum la o stare mai îmbucurătoare, mai văzută și mai cinstită, și învierea Domnului va fi și pentru noi izvor de bine și fericire, izvor de bucurie și de binecuvântare, în casele și familiile și întreprinderile voastre, amin.

La ceeace implorând eu și ajutorul cel puternic al lui Dumnezeu și împărtășindu-vă și binecuvântarea mea arhierescă și poftind ca aceste sfinte sărbători să le petreceți în pace, sănătate și mulțumire, acum și la mulți ani fericiți, am rămas

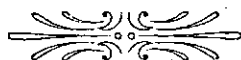
în Sibiiu, la sărbătorile învierii Domnului din 1909

al vostru tuturor

de tot binele voitor

Ioan Meșianu m. p.,

arhiepiscop și mitropolit.

Cristos a înviat!

„Ceriurile acum se cade să se veselească și pământul să se bucure și să prăznuiască lumea cea văzută toată și cea nevăzută, că a înviat Cristos, veselie cea vecinică.“

... Și la vorbele acestea înviorătoare inimile a milioane de oameni saltă de bucurie. Peste tot pământul aleargă mântuitoarea vestire despre biruința *nevinovăției* asupra *înșălăciunii* și *răutății*, despre învierea blândului Nazarinean, Mântuitorul nostru.

Din ascunsul ceriurilor se cerne potop de raze dumnezeesti, cari înveselesc și luminează sufletul neamurilor, risipind negura vicleșugului diavolesc și rupând paiangenișul păcatelor.

... „Să ne curățim simțirile și să vedem pe Cristos strălucind“, ne indemnă cucernicii părinți din vechime. Să ne liniștim și limpezim sufletul zbiciuit și tulburat de viforul ispitelor, să ne curățim inimile de poftete întinericului, ca să vedem și să preaslăvim pe acela, care întru atât ne-a iubit încât „limbă de lut a luat, fire de tină și trup de țărână a primit“. El „cunoștința cea gânditoare, vecinică și nematerielnică“ ca să ridice blăstămii vrăjiti asupra noastră prin boala neascultării.

„Veniți popoarelor să cântăm cântare de laudă și preamărire lui Cristos Dumnezeu“, care a surpat capiștile idolești și ne-a ridicat din negura greșelilor. Aflat-a Fiul omului limbile cele pierdute și le-a întors la lumină, strălucit-a cu tainicele raze ale învățăturilor sale în neluminatele inimi ale noroadelor, aprinzând o nouă viață, o viață religioasă independentă, pe care urmând-o ajungem la ținta finală, la Dumnezeu cel viu!

* * *

Sărbătorile învierii! Clipe menite să aducă liniștea și pacea zărilor senine în viața sbuciumată a pământeanului! Cristos se înalță din gropnița scundă și rece, lumina năpădește în valuri mari universul, toată lumea văzută și nevăzută se bucură cuprinsă de fiorii învierii.

Și în clipele acestea de vecinică taină ni se cuvine ca să ne pogorâm în sufletele noastre și să aprindem lumina dragostei curate, care să ne lumineze fețele și să ne îmblânzească inimile. Să lăsăm deci, pe un moment dușmăniile nețărurite, să depunem armele păcătoase și pline de venin, să ne desbrăcăm de haina răutății, a pismei și vorbirei de rău, a minciunii și a josiției huli, să aruncăm intrigile meschine din sufletul nostru și în sărbătorile mari și frumoase, în sărbătorile învierii să ne reculegem, să uităm ranele primite în învâlmășala luptei și să facem mai ușoară purtarea lor și celor pe cari noi i-am rănit, încălzindu-ne inimile la binefăcătoarele raze ale dragostei și ertării.

Să ne iubim cu dragoste curată, căci Isus din iubirea sa cea mare față de oameni, a primit trup de țărână, a suferit chinuri și moarte pe cruce, iar coasta lui a fost străpunsă cu sulița, ca din rană ertare mântuitoare să ne izvorească nouă nevrednicilor.

* * *

De aproape două mii de ani ni-se predică ca să fim milostivi și să ne iubim ca frații; aproape două mii de ani s'au seurs de când orbilor li-s'au deschis ochii, șchiopilor li-s'au vindecat picioarele, surzilor li-s'a dat darul auzului, leproșilor sănătate și curățenie, morților viață, iar săracilor li-s'a vestit evangelia; de când Cristos luminând cu fermecătoare raze inimile noastre, a alungat duhul necurat din noi, gonindu-l în pietri, unde să nu aibă nici un repaus.

Dar omenirea, deși văzând și simțind binele, totuș a înclinat mai bucuros spre întinericul păcatelor, inimile noastre s'au plecat din nou spre cel spurcat, și el, necuratul, simțindu-se atras, pe de altă parte neaflând odihnă în pustie, s'a întors iarăș în lăcașul cel vechiu, de unde a fost alungat. A venit și a aflat casa deșartă și a mai adus încă alte dăburi necurate, mai rele decât el, sălășluindu-se împreună în patul moale al păcatului. Cu mult mai răi și îndărătnici am devenit!

Eminescu în deplina convingere a acestui adevăr esclamă:

„Las' să dorm!

„Căci așa ar fi degeaba ca să văd cu ochii bine:
„De văd răul ori de nu-l văd, el pe lume tot rămâne
„Și nimic nu-mi folosește de-oi cercă să rămân treaz.

„N'au mai spus și alții lumii de-a ei rele să se lase?
„Cine-a vrut s'asculte vorba? Cine-aude? Cui îi pasă?
„Toate au trecut pe lume, numai răul a rămas!“

Iar eugetătoarea română, Olănescu, îmbracă acest trist adevăr în vorbe: Isus s'a înălțat la ceriuri, pe când vameșii și fariseii au rămas pe pământ.

Zadarnic ni-se predică zi de zi ca să fim buni și iubitori, căci noi, parecă într'adins ne îndărjim în cele rele tot mai mult și ne sfășiem mai rău decât fiarele sălbatice. Ne batem pieptul și strigăm în lume că iubim pe Tatăl din cer și i-ne închinăm cu smerenie. Cum să-l iubim, când nu-i ascultăm cuvintele pline de har și nu urmăm poruncile sfinte? „Nu tot omul, care strigă Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor“, zice Cristos, „ci celce mă iubește să urmeze poruncile mele“. Oare urmăm noi poruncile Lui, când ne sfășiem unii pe alții, când ne răpim liniștea și ne facem neîndurați, vrăjbitori și hulitori! Și dacă nu iubim pe deaproapele nostru, pe care-l vedem și cunoaștem, cum să iubim pe Domnul pe care nu l'am văzut niciodată? Cum să iubim pe maestrul, când lucrurile mânilor lui le desprețuim și necinstim?!...

Cum oare să iubim pe deaproapele nostru, când nici pe noi înșine nu ne știm iubi cu dragoste curată și nelățărită. Să știe doar că iubirea noastră față de noi înșine e cumpăna dragostii față deaproapele. Cum să iubim cu adevărat pe deaproapele, când cumpăna e falsă? Cum să fim drepti față de semenii noștri când nici față de noi nu suntem drepti? Nu cu iubire curată ne iubim, ci cu iubirea fațarnicilor!

Să învățăm mai întâiu a ne iubi pe noi înșine cu adevărata dragoste, cu iubire castă și sfântă, căci numai atunci poate fi iubirea față de semenul nostru

curată și binefăcătoare, iar poruncile Domnului cu ușurătate le vom putea îndeplini. Atunci dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele va fi desăvârșită, iar spiritele necurate vor fi din nou alungate în pietri și în pustie, inimile se vor primumi și înfrumuseța și noi vom învia. Ogorul Domnului, sufletul, schinteia dumnezească, va fi curățit de polomida, neghină și spini, și numai firul grâului va crește în el.

Să învățăm deci și să ne dăm toată silința a ne iubi pe noi înșine cu o curată și sfântă iubire! Aceasta e cerința cea mai de căpetenie, dela care atârână fericirea fiecăruia. Iar când vom îndeplini porunca aceasta, atunci la sunetele mângâitoare, cari vestesc învierea Mântuitorului, nici scepticul cel mai mare nu va mai sta la îndoială, ci va esclama: Da! adevărat, c'a înviat Cristos, veselia și viața cea vecinică!

... Veniți deci popoarelor să bem beaură nouă din izvoarele nesecate ale Mântuitorului, din sfânta Evanghelie, „căci înălțimea și sfințenia învățăturilor, cultura religioasă-morală sălășluită în Evanghelii, nu o va întrece nicicând duhul omenesc prins în haina de lut și nici dezvoltarea spirituală a omenirii“ (Harnack).

„Să ne curățim simțirile, să bem beaură nouă, că iată ziua învierii, să ne luminăm întrânsa cu sârbare. Unii pe alții se ne înbrățișăm, să zicem fraților și celorce ne urâsc pe noi, și să iertăm toate pentru înviere!“

Dr. N. Regman Păunaș.

Istoricul și însemnătatea sf. Paști

Între momentele mai însemnate arheologice timpurile sfinte ocupă locul de frunte, pentru că timpurile sfinte sau sărbătorile nu sânt numai instituțiuni ale cultului estorn, ci și instituțiuni, cari pătrund deadreptul în doctrina creștinismului. Punctul culminant al acestor timpuri sfinte, numite sărbători, îl ocupă sf. Paști.

Sărbătoarea Paștilor este sărbătoarea cea mai însemnată a creștinătății, cea dintâi și cea mai veche, baza dezvoltării anului bisericesc. Pentru aceea să și numește ea de sf. Părinți *Sărbătoarea sărbătorilor*, ziua cea mare a Domnului, Duminica bucuriei, ziua învierii, ziua învierii tuturor credincioșilor etc. Numea *Paști* este luată dela cuvântul grecesc *pascha*, iar acesta din cuvântul evreesc *pesach* după formula aramaică *pascha* (trece, transitus). Așa s'au numit în Testamentul vechi Paștile jidovești, pentru că ingerul Domnului a trecut prin Egipt și nu s'a atins de cei întâi născuți ai Israeltenilor, ci a omorât numai pe cei întâi născuți ai Egiptenilor. Iar în creștinism să numește Ziua învierii Domnului pascha, pentru că atunci a trecut Cristos dela murire la nemurire, iar noi prin căință și durerea inimii trecem dela păcat la virtute, dela moarte la viață.

În privința timpului sărbării Paștilor avem date sigure, că ele s'au sărbat începând din partea întâia a voacului al II-lea. Așa amintește de sărbătoarea Paștilor Iustin martirul (+ c. 165) în dialogul său cu Jidovul Trifon și în o apologie a sa. Așa vorbește mai târziu de ele Origen (+ 254), Tertulian (+ 220—240), Irineu (+ c. 202) și alții. Așa să amintesc în canonul al 7-lea apostolesc și în Constituțiunile apostolești c. V. 16. Din toate aceste serii rezultă, că Paștile să sărbau pe acel timp în întroagă biserica, atât în cea din Orient cât și în cea din Occident, și că ele erau o sărbătoare cu mult mai veche, instituită poate chiar pe timpul Apostolilor. Aceasta să vede între altele de acolo, că iscându-să pe la anul 155 neînțelegeri în privința timpului sărbării Paștilor între bisericile din Asia mică și cea din Roma, creștinii din Asia mică se provocau la tradițiunea moștenită dela Apostolul Ioan, iar cei din Roma la cea moștenită dela Apostolul Petru, atribuind astfel fiecare biserică așazăământul Paștilor dispozițiunilor apostolice.

Nu era însă unitate între biserici în privința zilei, când avea să sărbatze Paștile. Creștinii din Asia mică (Asia proconsulară) sărbau moartea Mântuitorului în 14 Nisan evreesc (cam Martie creștin), pentru că după tradițiunea primită dela Apostolul și Evangelistul Ioan, Mântuitorul a fost răstăgnit în 14 Nisan — și aceasta era pe timpul acela părerea întregii biserici — adică în ziua în a cărei seară mâncau Jidovii mielul pascal. Ei voiau să observe strict ziua anuală a morții lui Isus. Sărbând ei așa dar moartea Mântuitorului în 14 Nisan, sărbau învierea lui la trei zile, fie fost acea zi ori și care a săptămânii. Creștinii din Roma, precum și cei din părțile Alexandriei și din Palestina sărbau ziua învierii Duminica după 14 Nisan, iar trei zile înainte Vinori sărbau răstăgnirea lui Isus. Și de oaroco Nisan evreesc era cam partea a doua din Martie și partea întâia din Aprilie, a început a să privi 14 Nisan ziua luni pline după ecvinoctiul de primăvară. Acești creștini voiau așa dar să observe strict ziua Duminicii, ca zi în care a înviat Mântuitorul punând pondul pe ziua săptămânală a morții și învierii Domnului.

Cea dintâi desbatere în privința acestei divergențe, de care istoria știe cova, s'a întâmplat la Roma, când pela 155. episcopul Policarp din Smirna (ultimul bărbat apostolesc + 166 sau 155—156) a mers la Roma, ca să se înțeleagă cu episcopul Anicetus despre diferite rândueli bisericești. Cu această ocaziune aflăm noi prima oară amintindu-să despre diferența sărbării Paștilor. Ambii episcopi își apăra datina bisericii sale; sf. Policarp se provoacă la tra-

dițiunea și autoritatea Apostolilor Ioan și Filip, Anicetus la cea a lui Petru și Pavel. Nici unul nu a voit să cedeze și astfel nu s'a putut ajunge la uniformitate în privința timpului acestei sărbători. Cu toate acestea ei s'au despărțit prietenește, și-au dat sărutarea frățească și s'au împărțășit din euharistia consacrată de Policarp (Epist. lui Irineu către Victor în Istoria biser. a lui Eusebiu — + 340 — cartea 5-a c. 24).

Pela 190. însă episcopul Romei Victor provoacă pe cei din Asia mică, ca să sărbeze Paștile după obiceiul Romei. El intră în legătură cu mai multe biserici, cari țin sinoade, la cari să decide în favorul obiceiului roman. Bazându-se Victor pe hotărârile acestor sinoade amenință cu escomunicare pe cei din Asia mică, dacă nu sărbează Paștile după datina Romei. Se scoală însă împotriva acestei îndrăzneli ne mai pomenite până atunci în biserică episcopul Efesului Policrat zicând, că el și preoțimea diocezei sale nu se vād îndemnați a se abate dela obiceiul primit dela Apostoli și sancționat de datina veche. Ca mijlocitor și împăciuitoș pășește prin o scriere Irineu, episcopul din Lion. Niçi nu era altul mai competent decât el pentru aceasta, fiind el de origine din Asia mică și învățacol a lui Policarp, acum însă episcopul Galiei. În scrierea sa, deși susține că Paștile trebuie să să sărbeze Dumineca, zice că pentru astfel de deosebiri, de cari altcum sânt mai multe în biserică, nu trebuie să să rupă legătura păcii dintre biserici. Și întrevierii lui Irineu a fost a să mulțami, că cearta între Victor și Policrat nu a avut urmări mai mari. Aici s'a dovedit Irineu de adevărat irineu, adevăat iubitor de pace, precum obsearvă istoricul Eusebiu din Cesareea Palestinei. Comuniunea s'a rupt cel mult între Victor și Policrat, între celelalte biserici și episcopi însă nu, și după moartea episcopului Victor (200) aflăm pe urmașii lui în comuniune cu cei din Asia mică. Bisericile au stat însă pe lângă obiceiul lor până la primul sinod ecumenic (325).

Sinodul prim ecumenic ținut în Niceea a decis, ca Paștile să să sărbeze întotdeauna Dumineca și anume Dumineca, care urmează lunii pline după ecvinocțiu de primăvară (21 Martie); iar dacă s'ar întâmpla, ca această Duminecă să pice la olaltă cu Paștile jidovești, atunci Paștile creștine să să sărbeze cu opt zile mai târziu. Restimpul, în care pot așadar pica Paștile, este din 22 Martie până în 25 Aprilie (așadar sf. George 23 Aprilie mai de timpuriu poate pica în Vinerea Paștilor). Motivul, care a îndemnat pe sf. Părinți adunați la sinodul niceean, ca astfel să statorească timpul Paștilor, a fost, ca Paștile creștine nici când să nu să sărbeze înainte de Paștile jidovești, pentru că Mântuitorul a înviat după ziua pascală jidovească, dar nici

să nu să sărbeze deodată cu Paștile jidovești, pentruca să să delătore și eschidă din Paștile creștine ori ce iudaizare. Episcopul din Alexandria, centrul științei astronomice pe acel timp, a fost însărcinat, ca în fiecare an să calculeze timpul sărbării Paștilor și la Epifanie (6 Ianuarie) să-l comunice tuturor episcopilor. Orientalii s'au și ținut de hotărârile alexandrine, nu însă și Apusenii, și pentru aceea să întâmpla, că în diferite biserici să sărbau Paștile în diferite timpuri, pânăce Dionisie Exiguus (+ c. 540) prin calculul său pascal a adus în consonanță pascălia bisericii apusene cu cea a bisericii orientale.

Însă chiar și după sinodul niceean au mai observat unii praxa veche de a sărba Paștile în 14 Nisan. Aceștia să numesc Quartodecimani, *τεσσαραδεκάημεροι* (patrusprezecieri). Pentru aceea sinodul din Antiohia din anul 391. prin canonul său întâi amenință de nou cu escomunicare pe toți, cari nu s'ar supune hotărârilor niceene. Mai târziu s'au luat apoi dispozițiuni și din partea împăraților față de acești quartodecimani.

După sinodul niceean întreaga săptămână înainte de Învierea Domnului s'a considerat ca aparținătoare Paștilor. Începând din veacul al IV-lea săptămâna aceasta s'a numit la Greci *Săptămâna mare*. Sf. Ioan Gură de aur (+ 407) d. e. și explică, pentru ce să numește săptămâna aceasta așa, zicând că nu pentru că ar avea mai multe zile decât alte săptămâni sau pentrucă zilele ar fi mai lungi, ci pentrucă în această săptămână ne-am împărțășit de mari și însemnate binefaceri. Așa în săptămâna aceasta s'a omorât moartea, s'a desridicat blăstămul pus asupra omenimii, s'a zdrobit tirănia diavolului, s'a făcut împăcarea omenimii cu Dumnezeu, împăratul păcii Cristos a întemeiat pacea pe pământ.

Cele mai însemnate zile în această săptămână au devenit Joia, Vinerea și Sămbăta. Aceste zile au devenit nu numai zile de sărbătoare și de ajunare, ci și zile de ajunare strictă (*ἡμέρας, superpositio*). În biserică orientală Sămbăta Paștilor a fost unica zi, în care să ajuna și anume în legătură cu ziua premergătoare, așa că reținerea de mâncare dura fără întrerupere aproximativ 40 de ore.

Joia mare. Momentele cele mai însemnate în această zi sânt: *Sărbarea sf. cuminecături și spălarea picioarelor*. Joi seara a ținut Mântuitorul ultima sa cină cu Apostolii, când apoi a așezat taina sf. cuminecături sub chipul pâinii și a vinului și a spălat picioarele Apostolilor, pentruca să le dea semn văzut de umilință. Pentru aceea Joia mare este sărbătoarea întru amintirea acestor două evenimente. Biserica orientală și astăzi ține strict la sărbarea sf. cumi-

necături în ziua aceasta. În biserica apusană în urma introducerii sărbătorii *Foia verde* (să sărbăzească Joi după Dumineca ce urmează Rusalilor pentru venerarea corpului Mântuitorului în sf. cuminecătură) sărbarea sf. euharistii în Joia mare și-a pierdut încâtva din însemnătatea ei.

Al doilea moment însemnat în această zi este *spălarea picioarelor*. În bisericile episcopoești o face episcopul, în mănăstiri egumenul sau arhimandritul mănăstirii spălând picioarele la 12 călugări. Însemnătatea acestui act este, precum s'a zis mai sus, că așa a făcut Mântuitorul la cina sa ultimă cu Apostolii și așa face acum și prepozitul bisericii, ca să îndemne prin exemplu viu la umilință. În biserica apusană datina aceasta nu s'a putut generaliza, deși să recomandă cu inzistență de unii scriitori bisericești. S'a introdus ca semn umilinții celor mari față de cei mici mai ales la curtea papală din Roma, apoi la curțile domnitoare din Viena, Lissabon, Madrid. Deși cuprinde această instituțiune o idee frumoasă în sine, totuși a rămas numai o ceremonie goală. În biserica orientală s'a generalizat mai mult această datină și să practice astăzi la curtea împărătească din Rusia și în mănăstiri.

Alte momente aparținătoare zilei acesteia sânt următoarele două: Catehumenii din clasa ultimă, numiți „Cei către luminare“, adică către botez (*βαπτίζόμενοι, φωτίζόμενοι*) rosteau în ziua aceasta simbolul credinții (Sinodul din Laodicea c. 46) și erau examinați, pentruca apoi peste trei zile, Sâmbătă noaptea spre Dumineca învierii, să poată primi botezul. Sf. mir, a cărui pregătire să începe de Luni din săptămâna mare, să sfințește în Joia mare.

Vineea patimilor (numită de prin veacul al IV-lea *πάσχα σταυρώσιμον* = pasca crucii sau răstăg्नirii) este mai veche, decât Joia mare și stă în legătură mai strinsă cu Învierea Domnului. A purtat în decursul timpului atât în biserica orientală, cât și în cea apuseană diferite numiri. Așa: *Ziua mântuirii* (*σωτηρία*), pentrucă prin răstăg्नirea Mântuitorului s'a dat preț de răscumpărare și s'a adus mântuire pentru oameni; *Ziua deslegării* (dies absolutionis), pentrucă s'au deslegat penitenții de păcatele lor. În biserica veche să sărba această zi în liniște mare. Pecăt de multe agende bisericești să îndeplineau în Joia mare, pe atât de puțin în această zi. Să căuta, ca să să sfințească această zi prin liniște și meditațiune asupra celor întâmplate cu Mântuitorul. Pentru acea nici liturgie nu să săvârșea, precum nici azi nu să săvârșește și fiind slujba dumnezeiască mai simplă, cântările să executau încet și să obicinuia mai mult rugăciunea. Ajunarea era mai strictă, pentrucă nu să mănca nimic în ziua aceasta, ba ca *întrecere* nu să mănca până Duminecă dimineața.

De oarece dimineața mergeau plângătoarele, ca să-l plângă pe cel mort, pentru aceea Utrechia și plângerile, cari în unele părți ale bisericii noastre să fac în această zi seara, ar trebui corect să să facă mânezi dimineața foarte timpuriu.

Sâmbăta Paștilor. Dintre toate Sâmbetele jidovești este această unica care a primit-o biserica creștină și a distins-o prin sărbare. În biserica orientală ea este și unica Sâmbătă, în carea să impune ajunarea, chiar ca *întrecere* reținându-se creștinii de ori și ce mâncare până în zorile zilei următoare sau până la cântatul cocoșului (Const. apost. V. c. 19), când să începea bucuria Paștilor. Ea să numește Sâmbăta Paștilor, dar în timpurile vechi să numia mai ales *Sâmbăta mare sau sfântă*.

Momentul istoric în această zi este petrecerea Mântuitorului în mormânt. Pentru aceea în cântările dela slujba de dimineață și de seară se plâng credincioșii, că Mântuitorul lumii zace acum în mormânt. *Momentul dogmatic* este, că fiind Mântuitorul cu corpul în mormânt, cu sufletul a mers în iad, ca să elibereze pe Adam și pe cei drepti de acolo. Învățătura aceasta dogmatică rezultă și din cântările acestei zile, mai ales din cele de seara. După sf. Părinți mai ales în aceasta zace însemnătatea zilei acesteia.

Un moment însemnat al acestei zile în biserica veche a fost *botezul catehumenilor*. Din timpurile cele mai vechi ziua aceasta s'a ținut ca cea mai distinsă pentru împărțirea botezului catehumenilor, pentrucă botezului întru moartea lui Isus Cristos (Rom. 6₃) i-s'a atribuit mare putere. S-a căutat, ca să să împărțască botezul cât numai să putea pe timpul morții lui Cristos, așadar între 3 și 6 ore după amiază, dar pentru aceea să împărțasia mai ales în biserica grecoască la priveghierea de noapte, care urma spre Duminecă. Priveghierea aceasta, care este foarte veche, să făcea cu mare solemnitate lungindu-să până după miezul nopții și trecând apoi în cântări de bucurie pentru învierea Domnului. Pe timpul împăraților Constantin cel mare († 337) și Teodosiu cel mare († 395) solemnitatea acestei nopți să ridică și mai mult. Orașul să ilumina încât părea ca ziua, pentrucă era credința, că între noaptea aceasta și dimineața zilei următoare va veni Cristos la judecata ultimă. În biserică cântările de durere din cauza morții Mântuitorului începeau apoi să treacă în cântări de bucurie pentru apropiata lui înviere așa, că după priveghierea nopții acesteia urma sărbarea învierii Domnului.

Începând de pe la finea veacului al VI-lea priveghierile s'au oprit în biserica Apusului din cauza purtării necuvincioase a unor femei și tineri, și așa probabil că și priveghierea aceasta

s'a oprit. În biserica Orientului însă priveghiile peste tot și așa și aceasta au rămas în mare stimă.

Dumineca Paștilor (πασχα ἀναστάσιμον = pasca învierii) este sărbătoarea cea mai mare în biserica creștină. Ea cuprinde în sine *momentul istoric*, anume faptul, că a înviat Mântuitorul și *momentul dogmatic*, anume că prin învierea Mântuitorului și noi am înviat din moarte la viață nouă spirituală-morală. Pentru aceea sărbătoarea aceasta prin toate momentele ei caută să înalțe bucuria creștinilor. Precum este Dumineca Paștilor ziua eliberării de păcat, tot astfel este ea ziua eliberării și în alte privințe. Înainte de Paști credincioșii au fost legați cu legătura postului, acum sânt deslegați de această legătură și biserica oprește strict orice post de acum în întreg decursul cincizecimii (Quinquagesima, πενήκοστη) până la Rusalii. Spre a sfinți ziua aceasta ca zi a libertății, în timpurile vechi împărații eliberau robi din temniță, iar stăpânii eliberau sclavi. Sclavii în întreaga săptămână după Paști să scuteau de lucru, pentru că și ei să poată lua parte la slujbele dumnezeiești. Sărăcilor li să împărta milă și daruri, pentru că și ei să aibă bucurie în ziua aceasta. Chiar și prin haine își arătau creștinii bucuria lor și căutau să ridice solemnitatea zilei acesteia îmbrăcând în această zi cele mai frumoase haine.

Acestea au fost actele zilei acesteia, cari să săvârșau în toate părțile creștine. Astăzi fiecare popor își manifestează bucuria sa în felul său și după datina sa. Dar toate câte să fac, dovedesc sentimentul de bucurie pentru această zi mare. În biserică să sfințeau bucate, ca pâne dulce (pentru că pânea acră sau dospită este simbolul stricăciunii), sare (ca simbol al înțelepciunii), carne de miel (fiind mielul simbolul Mântuitorului, care ca și mielul jertfei din Testamentul vechi a luat asupra sa păcatele lumii și ne-a mântuit de ele. Pentru aceea Românii noștri cei vechi nu mâncau carne de miel până în ziua Paștilor, adecă până nu mâncau mielul sfințit, ca un fel de miel pascal), ouă. Folosirea ouălor la Paști lătită acum în întreaga biserică să explică în diferite chipuri, fără să să fie putut da o esplicare creștină deplin potrivită. Părerea celor mai mulți e, că oul e simbolul creațiunii, iar prin moartea și învierea lui Cristos lumea a intrat în o fază nouă de creațiune. Coloarea roșie a oului ar însemna sângele Mântuitorului vărsat pe cruce.

Fiind Paștile Domnului atât de însemnate pentru viața spirituală și pentru mântuirea omului nu a putut, ca sărbătura lor să țină numai o zi. Pentru aceea sărbătura Paștilor s'a întins asupra întregii săptămâni până la Dumineca

Tomii. Săptămâna aceasta să numia *Săptămâna albă* (deși astăzi să numește așa săptămâna după Dumineca lăsatului de carne, ca săptămână pregătitoare pentru postul Paștilor și în care se mănâncă mâncări albe ca ouă, lapte și brânză), pentru că cei noubotezați (neofiti) purtau haina albă primită la botez în decursul întregii acestei săptămâni și o depuneau la Dumineca Tomii. Tot din această cauză să mai numește ea și *Săptămâna celor noubotezați*.

Săptămâna primă după Paști să închee cu *Dumineca Tomii*, când să închee și praznicul Paștilor. Dumineca aceasta să numește așa, pentru că atunci la o săptămână după învierea Domnului s'a arătat el Tomei (Ioan 20²⁶ sq.). Să mai numește și *Antipascha*, ca încheere a Paschei.

Dr. George Dragomir

Ziua învierii

(Meditațiuni).

Des de dimineată, în tăcerea mormântală până a nu să revărșa zorile, cine intră pre poarta mormântului? Două femei pline de frică și cu cutremur în sân, ca să nu fie văzute și auzite de nime, să nu fie cunoscute de aceia cari disprețuind omenia, cuprinși de sălbăticia păgânească au dat morții pe cruce pe celce are viața de veci, pe acela „carele pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire a luat chip de rob”.

Ele ascundeau sub haine aromatele trebuincioase pentru mormântul iubitului lor învățator, ca sa nu fie observate, mai ales că dorul le creștea tot mai tare de a-i vedea cel puțin groapa unde l-au pus, ca să meargă și ingenunchind la intrarea mormântului să verse lacrimi de durere aceleia „ce au făcut minuni mari, mărite și prea înalte”.

Nu s'au putut apropia bine de mormânt până ce doi îngeri în haine strălucitoare le întimpină zicând: „Ce căutați pre cel viu cu cei morți, nu este aici. Aduceți-vă aminte cum a zis vouă încă fiind cu voi când era încă în Galilea. Iată locul unde l-au pus, ci mergeți și spuneați învățăceilor”.

Cuprinse acuma de altă spaimă, necrezând nici ele vederii ochilor, cu mirare se întorc înapoi având în inima lor dragoste caldă și credința firmă în celece și le revocau în minte, în cuvintele ce le grăi lor ingerul și în celece le zise lor adese Isus „că el va învia”.

O taină necuprinsă! O minunea minunilor! Vremea a sosit și prorocia s'a împlinit! Celce era în iesle născut, în scutece înfășat; celce o vreme nu era băgat în seamă; celce cutreera sate și orașe plin de grijă și flămând, huiduit și batjocurit; iar mai târziu celce aduce poporul la lumina cunoștinții adevărului; celce face minuni, vindecă bolnavii, curăță

leproșii, dă vedere orbilor și învie morții; celce din zi în zi devine tot mai maestos, iar dușmanilor săi tot mai temut; astăzi cu mărire, plin de fală și biruință, prăvălind ca un nimica peatra de pre ușa mormântului, schimbă cele din lăuntru ale mormântului, pământul se cutremură și dă glas, face din întunec lumină, din moarte viață și învie un puternic cu maestate dumnezească.

Și la vederea aceasta strejarii mormântului cuprinși și ei de spaimă se cutremură, tresar ca dintr'un vis groaznic și de mărirea, de strălucirea celuie iese din mormânt orbiți cad cu fața la pământ și nu-și pot da seama de cele ce să întâmplă.

Nu ar crede, căci sânt năimiții acelora cari cu săptămâni mai nainte îi pregătiseră, le dete instrucțiuni a fi mincinoși, le abătură mintea a nu crede celui mort; dar la vederea și strălucirea ingerilor, la minunea necuprinsă de mintea omenească, siliți erau să marturisească adevărul, să spună, să vestească tuturora celorce îi întreba: „că a înviat“.

Și tocmai împrejurarea aceea că ceice au trăit cu el, cei mai de aproape cunoscuți, prietenii lui nu se puteau răpi și nu puteau crede îndată vestea ce auziră, apoi tocmai împrejurarea că învățăceii săi trăgeau la îndoială scularea sa din morți — deși le spusese lor muierile increzute — pânăce nu-l văzură cu ochii, pânăce nu-l auziră vocea, până nu-l pipăiră și îi văzură ranele cuielor, zic tocmai împrejurarea aceea ne este nouă mărturia cea mai puternică, ne este dovada cea mai eclatantă „că el a înviat“. Și prin aceasta spulberă în vânt îndoiala inimii acelora, cari și în zilele noastre trag la carul necredinței, sânt orbiți de patimi și destrăbalați la gândiri că el n'ar fi înviat.

Tocmai cei ai lui erau în îndoială atunci, ca să ne fie nouă mărturie celor de acuma cari mult mai târziu trăim, ca să putem examina cu precizie acest eveniment al dreptății. Convingerea lor trebuie să fie și a noastră acuma „căci Cristos s'a arătat multora“. Fiecare povestea minunea, toți erau pătrunși de adevărul acestei dreptăți și mării dumnezești și cu atât mai vartos ni să cuvine nouă astăzi să-l mărturisim și vestim „că a înviat“.

Puterea dumnezească, minunea aceasta necuprinsă a învierii lui Isus a plantat-o Dumnezeu adânc în inimile învățăceilor săi așa de tare, încât este mult mai puternică, mult mai tare ca toate învățăturile și minunile lui Isus de mai nainte; este minunea minunilor, prin care dogma creștină s'a lătit ca fulgerul pre rotogolul a tot pământul încât trebuie să amuțască orice glas rău, trebuie să înceteze mânia tuturor răuvoitorilor și să se potolească batjocura acelora ce cleveteau. Asupritorii, batjocoritorii, domnii și împărații s'au prăbușit în neagra vecinicie, dar mărirea Domnului a triumfat și Isus a înviat.

„Ferițiți ceice n-au văzut și au crezut“ (Io. 20, 29). Acestea sânt cele mai frumoase, cele mai dulci și mai maestoase cuvinte ce le poate rosti creștinul

bun și evlavios la ziua învierii, sânt cuvintele lui Isus ce le rosti el la inima învățacelui său Toma, cuvinte care cuprind în sine trănicia învățăturilor propagate de Mântuitorul Cristos în lumea trecută, dar cu deosebire în lumea viitoare. Iar învățăceilor săi la toți le zice: „*Vouă este dat a cunoaște tainele împărăției lui Dumnezeu, iar acestora în pilde, ca văzând să nu vadă și auzind să nu înțeleagă*“.

Și așa creștine! pleacă urechea ta la celece cântă ție biserica la ziua învierii, ridică gândul și toată cugetarea la această mărire dumnezească, cuprinde pre cel necuprins, pre celce are puterea preste viață și moarte, ca adumbrat de darurile sale dumnezești, plin de fericire având în inima ta credința apostolilor și dragostea învățăceilor lui Isus, să zici și tu cu inimă curată fratelui și celui de aproape al tău: „*Cristos a înviat*“, iar el pătruns de adevărul vestirii tale să-ți răspundă tot așa de convins: „*Adevărat a înviat*“.

Măidan, ziua învierii 1909

Preotul Iana.

† Dr Alexandru de Mocsonyi

În scurtă vreme noi Bănățenii pierdurăm și alt luceafăr, alt bărbat plin de sentimente învăpăiate pentru biserica și neamul său. Abia s'a recit glia de pe mormântul celui mai brav al Bănățenilor, a în Domnul fericitului *Coriolan Bredicean*, și să deschide mormântul să primească în sine pe cel mai ilustru bărbat al Românilor din Ungaria, pe neuitatul **Dr Alexandru de Mocsonyi**.

Cine în viața sa, orcât de scurtă fie aceasta, n'a auzit pomenindu-să cu deosebit respect, reverență, am putea zice cu deosebită pietate fiască acest nume falnic ce-l purtă în Domnul fericitul ca prea vrednică odraslă a celei mai renumite, celei mai bogate familii române în fapte mărețe, care neperitor vor face numele ei pentru totdeuna? Cine nu-ș aduce aminte de verva oratorică, de profunditatea ideilor și limpezimea espunerilor, cu care **Dr Alexandru Mocsonyi** ore întregi putea să țină legată atențiunea auditorului în Sinoadele eparhiale și Congresele naționale bisericesti? Unde vor mai pelerină acum Românii bănățeni în împrejurări grele, în situații gingașe, când trebuie a chibzui asupra mijloacelor celor mai sigure și mai corăspunzătoare spre scop în cestiuni bisericesti, culturale și politice?

Pentru Bănățeni **Dr Alexandru Mocsonyi** eră oracol, care însă spunea totdeuna adevărul, căci eră român și fiu al bisericii cu trup și suflet. Nimica nu l'ar fi putut înduplecă să retacă adevărul, ca așa să seducă pe ai săi, căci bărbat întregu în toate privințele, caracter firm, voință tare sunt luminile ce-l povățueau în toate lucră-

rile, și de aceea a și putut cuceri pe toți cu cari a conlucrat pe orce teren.

Stând la mormântul acestui providențial bărbat, plecând capetele să rugăm pe Atotbunul Dumnezeu să-i dăruiească odihnă vecinică, căci nemurirea ca om între oameni ș-a câștigat-o singur în rodnică viață aici pe pământ.

Dăm unele date biografice. **Dr. Alexandru Mocsonyi** s'a născut în 4 Noemvre 1841. Studiile liceale le-a făcut în Budapesta, cele juridice la universitatea din Budapesta și Viena. În primăvara anului 1865 a fost promovat doctor juris utriusque la universitatea din Graz.

A intrat numaidecât în luptele politice, fiind ales deputat la dieta din Pesta, rămânând în această lucrare până la 1874 când ș-a depus mandatul.

Dela această dată în Domnul fericitul a trăit retras la moșia din Birchiș ori în Budapesta. La anul 1881 i-s'a îmbiat din nou candidatura de deputat dietal, dar n'a primit, pentru aceea însă n'a fost neactiv. Din contră, acum începe activitatea ale cărei roade sunt trainice, care asigură neamului viață îndelungată, iar celuice le-a săvârșit nemurire.

Pe teren economic **Dr. Alexandru de Mocsonyi** ș-a câștigat merite nespuse de mari cu ocaziunea înființării băncii „Albina“ din Sibiu, al cărei prim-președinte a fost, iar pentru cultura și literatura neamului românesc a jertfit ca nimene altul dintre Români. A dat sume fabuloase pentru catedrala mitropolitană, pentru Muzeul Asociațiunii, pentru fondul cultural arhidiecezan etc. etc. etc.

La anul 1901 a fost ales președinte al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, iar dela restaurarea mitropoliei răposatul a participat la toate sinoadele eparhiale din dieceza noastră și la toate Congresele naționale bisericești.

Pelângă acestea **Dr. Alexandru Mocsonyi** a aflat destul timp să se ocupe și cu literatura. Remarcabile sunt: „Conștiința națională“ din Almanahul societății academice „România Jună“ din Viena; Libertatea presei în Român. Revue, Religie și știință, conferență publică etc. etc.

Înmormântarea s'a întâmplat Luni la 23 I. c. în Feni, unde să află cripta familiară. Au pontificat P. S. Sa Dl. Episcop al Aradului *Ioan I. Papp*, azistat de Î. P. C. Lor arhimandriții *Filaret Musta*, *Augustin Hamsea*, de P. On. Domn protopresbiter tractual *Ioan Pinciu*, de preotul din Feni *Nicolae Popa* și diaconul *Dr. G. Ciuhandu*. Public numărös, îndeosebi intelectualii din toate unghiurile lăcuite din Români au ținut să dea onorurile din urmă acestui providențial bărbat.

Odihnească în pace!

Știri

Invitare. „Societatea română de cântări și muzică în Caransebeș“ aranjază Duminică în 5/18 Aprilie 1909 (Duminica Tomii) în sala hotelului Lichtneckert, concert și reprezentațiune teatrală urmate de dans, la care invită Comitetul. Începutul la orele 8 seara. Prețurile R. I K. 3; R. II K. 2; R. III K. 1'60 Loc de stat K. 1. Bilete se pot căpăta la cofetăria Hauschild și seara la cassă. Suprasolviri se primesc cu mulțumită și se vor chita pe cale ziaristică. Programa: 1. Mureșan: „Brumărelui“ baladă, cor mixt, solo de sopran și bariton. 2. Alard: „Faust“ Fantaisie de concert, exec. pe violină de Dșoara Silvia Iorga, acomp. la pian Dl. Dr. Aurel Iorga, 3. Kiriac: „Morarul“ cor. mixt. 4. Sequens: „Potpouri românești“ cor mixt. 5. Matilda Poni: „Un tutor“ comedie în 2 acte și un tablou. Persoanele: Redeanu: Dl. Petru Florian, Dornescu: Dl. Atănasiu Fileriu, Buzdugan, vechiu servitor la Redeanu Dl. Const. Călișan jun. Ioniță pușcaș la moșia lui Redeanu Dl. Cornel I. Sânjoan, Leonora Stanea „de sub tutela lui Redeanu Dna P. E. Borșun, Dna Renon, damă de companie Dșoara Telida Seracin, Rarița, juna servitoare Dșoara Ana Petrescu, servitori, țerani, țerance. Se petrece pe moșia lui Redeanu. 6. Verdi: „Trovatore“ actul II scena țișanilor, cor mixt cu acompaniament. Urmează dans. **N. B.** Se atrage atențiunea On. public, că cei ce voiesc să li-se rezerveze locuri pentru concert, să binevoiască a se anunța Dlui secretar al Societății, Traian Ionașiu, Caransebeș.

Descoperire arheologică. La săpăturile făcute în Buda s'a găsit un sicriu de pe vremea Romanilor; sicriul va ajunge în Muzeul din capitală.

Portretul lui Brediceanu. Pictorul V. Simonescu a zugrăvit pe sama casinei române din Logoj portretul regretatului *Coriolan Brediceanu*. Acesta e înfățișat stând cu o mână la sold, cu cealaltă ține un creion pe cartea legii la masa verde.

Mulțumită publică. Mult Stimatul Domn *Petru Ionașiu*, secretarul Ilustrității Sale Domnului Antoniu Mocsonyi de Foen, din Bulcs, din iubire cătră sf. noastră biserică și cătră comuna sa nașală a binevoit a dona pe seama bisericii noastre un clopot în preț de 650 coroane, având acest clopot un ton armonios foarte plăcut. Pentru această faptă creștinească, subscriși în numele comunei bisericești din Sintești, îi exprimăm mulțumită și pe această cale, rugând pe Atotputintele să-i lungească firul vieții în deplină sănătate la mulți ani. Sintești, în 2 Aprilie 1909. *Partenie Mateiu* paroh. *Traian Mihailoviciu* învățător.

Necrolog. *Dr. Ioan Hozanu*, fost medic-șef al stabilimentului de hidroterapie din Graefenberg (Silezia), cetățean de onoare al orașului Freiwalldau din Silezia, decorat cu Medalia „Bene Merenti“ de Maj. Sa Regele Carol I, membru fondator al „Societății pentru fondul de teatru român“, etc. etc., după îndelungate suferințe a încetat din viață Sâmbătă, 3 Aprilie st. n. la 6 ore seara, după ce a fost împărțit cu Sfintele Taine, în a 63-lea an al vieții sale, *Fie-i fărâna ușoară și memoria neuitată!*

Necrolog. *Maria Ivaniciu*, preoteasa preotului *George Ivaniciu* din Sadova-nouă cu filia Slatina-mică, a răposat în Domnul, Mercuri în 18 Martie 1909 st. v. în al 72-lea an al etății și al 55-lea an al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești au fost depuse spre odihnă vecinică în 20 Martie a. c., servind la înmormântare următorii domni preoți: preotul *Luca Paica* cu capelanul *Vasile Paica* din Feneș, apoi preoții *Petru Domil* cu capelanul *Pantelemon* din Bucușnița și parohul *Ilie Pepa* din Armeniș, și domni învățători *Simion Șandru* din Slatina-mică, *Florea Bacila* din Armeniș și învățătorul pensionat din Sadova-nouă, *Iosif Dragomir*. Pe defuncta au mai petrecut-o pe lângă soțul ei fiii *Iconia* și *Ioan*, apoi *Petru Miculescu*, drumar, ca ginere, cu nepoții *Anuța*, *Dănilă*, *Petru*, *George*, *Maria*, *Nicolae* și *Ana*, și *Dimitrie Stepanescu*, învățător la școala confesională din Jupani, ca ginere de nepoată, *Maria* și strănepoții *Isabela*, *Aurora*, *Nicolae* și *Corneliu*, în fine înțeleștința din Sadova-nouă și Slatina-mică și poporul din comuna Armeniș. Fie-i memoria binecuvântată! *Dimitrie Stepanescu*, învățător.

O rugăciune pe câmpul de luptă. * Înainte de a intra în lupta dela Murten (1476) ostașii elvețieni îngenunchiază și-și făcuseră rugăciunile obicinuite, pe care le încheie un comandant, ce sta înaintea, în felul următor: „Doamne, dacă avem noi drept, ne ajută nouă; dacă dușmanii noștri au drept, ajută-le lor; iară dacă amândoi avem drept, atunci privește la noi cum ne batem la olaltă“. Și Elvețianii au raportat o învingere strălucită.

Zgârcitul și indestulatul. * Laird Braco, nobil scoțian, de zgârcit ce era nu ținea nici colector; ci spre a crușa salariul acestuia, încassa singur pretenziunile sale dela supușii săi. Odată să întâmplă, că un supus îi aduse cu un filer mai puțin decum datora. Nobilul îl trimite acasă să aducă și pe acela. Omul venind îndărăt solvește și îi comunică, i-ar solvi bucuros și un șiling (cam 1½ cor.), dacă i-ar permite a vedea aurul și argintul lui. „Bine“, zice Lairdul „pentru atâta bucuros“. Omul solvește șilingul și Lairdul își împlinește promisiunea arătându-i mai multe lăzi de fer pline cu aur și argint. „Mylord!“ îi zice supusul, după ce și-a săturat ochii privind la ei, „acum sânt și eu atât de bogat ca și dta.“ „Cum așa“, îl întreabă nobilul. „Pentru că, Mylord văd și eu banii ca și dta și nici dta nu ai voie și curaj a face mai mult cu ei ca și mine acumă“ îi răspunde potrivit supusul.

Bibliografie

Almanah jubiliar al societății studentești „Academia ortodoxă“ din Cernăuți. Prețul 3 coroane.

Biserica ortodoxă română. Nr. 3 are următorul cuprins: Alegerea, investirea noilor mitropoliți. Carte pastorală a Mitropolitului-Primat dată în Păresimi. Câteva cuvinte asupra omiliilor bisericesti. Creștința în popor. Crizostom ca orator. Macabeii. Din exemple vrednice de imitat. O scrisoare. Tabla materiilor pe anul XXXII.

„Lucefărul“ Nr. 7 are următorul sumar: I. Agârbiceanu, Teleguț (schită). A. Seca, Cântec (poezie). Caton Theodorian, Felicitări... (schită). G. Rotică, S'a dus (poezie). Maria Cuntan, Închinare (poezie). E. Hodoș, Pagini străine: Ivon Turgheniev: Ceasul. Dări de seamă: G. Asachi: Poezii (G. Bogdan-Duică). Două volume de critică impresionistă (I. Duma). N. Iorga: „Geschichte des osmanischen Reiches“ (I.). G. S. Petrow: Calea spre Dumnezeu (Gh. T.). Cronică: Pesimismul lui Lenau (C. Lacea). Conferințele și seratele „Asociațiunii“. Cobzarul (O. de K.). Fluierul Ciobanului. Conferințe în Brașov (L.). Concertul tin. din Budapesta. Biserica lui Horia. Mobile românești. Reviste și ziare. Știri. — Poșta Redacției. — Bibliografie. Ilustrațiuni: Mobilierul unei odăi românești. Biserica lui Horia. Mauzoleul lui Ion Brătianu. Vedere din parcul dela Florica.

A apărut No. 410—411 din „Biblioteca pentru toți“ coprinzând Știința Amuzantă, Experiențe atrăgătoare întemeiate pe legi științifice, de Tom Tit. Traducere de Laura Nădejde. Un volum de 208 pagini cu 70 ilustrații. Prețul 60 bani. Exercițiile lui Tom Tit sânt foarte populare în lumea școlară din străinătate, căci pe cât sânt de instructive, pe atât sânt de atrăgătoare. Multe din experiențele coprinse în acest volum sânt simple jocuri menite să înveselească o societate; dar cea mai mare parte din ele se în-

temeiază pe vre-o lege din domeniul fenomenelor fizice și iau prin aceasta un caracter cu adevărat științific. Se poate ușor deduce de aci marea însemnătate a acestor experiențe pentru educația științifică a tinerimei. Copilul petrece făcând jucării nostime și, jucându-se, învață. În adevăr, la urmă rămâne cu o mulțime de cunoștințe despre legile fenomenelor fizice și aplicațiile lor. Prin tipărirea acestui volum, direcțiunea „Bibliotecei pentru toți“ a făcut un real serviciu lumii școlare, căreia i se pune la îndemână o carte cu adevărat prețioasă. Tipărire îngrijită și ilustrații splendide. Prețul unui exemplar 60 bani. Se află de vânzare la mai toate librăriile din țară. Catalogul complet al acestei „Bibliotecei pentru toți“, care coprinde peste 400 de volume, îmbrățișând toate ramurile: literatură, știință, teatru, poezii, etc., să se ceară *Librăriei Editoare Leon Alcalay, la București.*

Concurs

Pe temeiul hotărârii Venerabilului Conzistor diecezan Nr. 16 B. se deschide prin aceasta concurs pentru ocuparea parohiei de clasa I din comuna **Rudăria**, rămasă vacantă în urma încetării din viață a preotului Iacob Sârbu, cu drept de concurență în termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“.

Venitele parohiei sânt:

1. Leafă anuală de 400 coroane, în schimbul birului și a taxelor stolare dela înmormântări și botezuri.
2. O sesiune parohială de 35 de jugăre.

Restul venitelor întâmplătoare nu se poate determina. Cât pentru condițiile ce se cer concurenților se vor observa strict prescrierile §-ului 17, alineat prim din Regulamentul pentru parohii. Deci concurenții vor trebui să aibă certificat de maturitate asupra școlilor medii, săvârșite în regulă, și atestat de calificațiune preotească cu nota „disting“, adică „foarte bine“.

Cererile au să se trimită la timp Prea Onor. Domn Protopresbiter al Mehadiei Mihail Popovici.

Rudăria din ședința comitetului parohial ținută la 19 Februarie 1909.

Dr. Ion Sirbu
președ. comit.

Nicolae Șutta
notar.

În conțelegere cu mine: *Mihail Popovici*, protopresbiter.

Devenind vacant postul de învățătoare dela școala confesională ort. rom. din comuna **Coștei**, protopresbiteratul Vârșet, se escrie concurs pentru ocuparea acestui post cu termen de 30 zile dela prima publicare în Foaia Diecezană.

Emolumentele:

1. Salar 1000 cor.
2. Cortel în natură.
3. Ecivalent pentru grădină 20 cor.

Învățătoarea este obligată a instrua în clasele unde va fi designată, a propune lucrul de mână — punând pond pe dezvoltarea portului nostru cu motive naționale românești — și a conduce și supraveghia fetele la serviciile divine.

Servicii prestate în alte comune nu se iau în considerare la întregirea cuincuenalelor.

Petentele au să-și înainteze recursurile lor instruite cu documentele recerute, precum și atestat despre ocupațiunea lor de până acum — adresate comitetului parohial — Oficiului protopresbiterat ort. român al Vârșetului în Vârșet, având înainte de alegere a se prezenta în comună.

2—8 [9]

Pentru comitetul parohial:

Nicolae Corcia
prezident.

Patrichie Râmneanțu
notar.

În conțelegere cu mine: *Traian Oprea* protopresbiter.

Pe baza decisului Ven. Conzistor diecezan din 5 Noembrie 1908 Nr. 8568 B. se escrie concur pentru postul de capelan pe lângă bătrânel paroh Ioan Chevereșan, la parohia de clasa II din comuna **Lugojei**, cu termen de 30 zile.

Emolumentele:

1. 1/3 parte din înțcaga sesiune de 32 jugere pământ arător clasa I.
2. 1/3 parte din venitele stolare.

* Trimise de preotul N. Jurca din Cireș.

3. $\frac{1}{3}$ parte din plațul intravilan fără locuință, pentru locuință are a se îngriji alesul capelan.

4. Toate dările publice după beneficiu, le supoartă alesul capelan. Doritorii de a ocupa acest post, au să-și trimită recursurile adjustate în regulă, pentru parohii de clasa II adresate comitetului parohial, Prea On. Domn Dr. George Popoviciu protopresbiter gr. ort. român în Lugoj.

Recurenții sânt poștiți să se prezinte în vro-o Duminică sau sârbătoare în sfta biserică din Lugojel, spre a-și arăta desteritatea în cântare, oficiare și oratorie.

Cei cu calificațiune mai bună vor fi preferiți.

Lugojel (Lugoshely) în 2:15 Februarie 1909. 2-3 [10]

I. Bontilă
președinte.

Petru Costescu
notar

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Licitațiune minuendă

Pe baza incuviințării Ven. Conzistor diecezan de dtto 25 Februarie a. c. No. 513 B. să escrie licitațiune minuendă pentru zidirea de nou a bisericii gr. or. române din comuna Valeadeni, protopresbiteratul Caransebeșului, cu prețul de esclamarie 14'345 cor. 16 fil.

Comuna bisericească va pune la dispoziția întreprinzătorului toată peatra și cărămida delipsă la zidire; mai departe lemnul și scândurile delipsă la scaunul turnului și acoperișului, la cor și la bolta bisericii — până când toate cele alalte materiale sunt cuprinse în suma preliminară și respectivul contrahent este dator a le procura din al său.

Licitațiunea să va ținea Marți în 31 Martie (13 Aprilie) la 10 ore a. m. în școala confesională gr. or. română din loc.

Reflectanții vor depune ca vadiu 10% din prețul de esclamarie, înainte de începerea licitațiunei.

Planul, specificațiunea de măsuri și spese să pot vedea ori și când la Oficiul parohial.

Întreprinzătorul este îndatorat a plăti 150 cor. pentru plan și specificațiune.

Licitanții nu au dreptul de a pretinde nici un fel de spese pentru participarea la licitațiune.

Valeadeni, în 8 Martie 1909.

Ioan Meda
președinte

3-3 [3]
George Cătană
notar

În conțelegere cu Oficiul protopresbiteral.

„Familia Română“

revistă ilustrată

apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv,
(Sfaturi, Curierul Modei, Găcituri.)

Abonații noi pot primi toate numerele dela început.

Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Budapesta
22-52 [4] Adresa : V. Strada Csáky 23.

R. G R A U și fiul, păpucar Karánsebes („LA CIZMA ROȘIE“)

Telephon 47. — In casa institutului pedagogic-teologic diecezan. — Telephon 47.

Depositul cel mai mare în ghete fine de dame,
domni și băeți.

Unicul depozit al renumitelor fabricate a toată lumea

„Kobrak“ și „Danubia“

și ghete veritabil americane.

Gătirea ghetelor fine și moderne după măsură.

Reparaturi prompt și ieftin.

35-52 [3]